

Beretning for Gjern Natur 2021

2021 blev igen et år, hvor mange ting artede sig anderledes, end vi har været vant til, men i modsætning til mange andre foreninger er Gjern Natur kommet helskindet gennem året med mange aktiviteter og en økonomi som planlagt.

2021 startede med et antal chokoladevandring, og det skulle vise sig at blive en af foreningens helt store aktiviteter såvel i 2021 som i dette år. Vandringerne med knap 600 deltagere i alt, foregik i samarbejde med Svostrup Kro, Truust Kro og Landal Feriecenter. Alle steder gik man i mindre grupper på en i forvejen afmærket rute, kom forbi en forplejningspost med varm chokolade og lidt spiseligt. Undervejs på ruten var der opsat poster med små opgaver, så man havde lidt at fornøje sig med undervejs. På alle turene bestod en af opgaverne i at åbne en udleveret pose med et stykke chokolade, så omsætningen af marcipanbrød hos Spar steg ganske væsentligt sidste forår.

Den årlige affaldsindsamling blev af vejrmæssige årsager strakt over en uges tid, da sne og slud nogle steder gjorde det vanskeligt at finde affaldet på den planlagte dag. Mange indsamlere valgte i stedet at afhente affaldsposer og så selv i løbet af ugen rydde en strækning for affald. Der blev samlet ind i 10 områder.

Et besøg på Frijsenborg Biogasanlæg i april blev dubleret i maj, da der viste sig stor interesse for besøget. Driftsleder David Kirmsmeyer viste rundt på biogasanlægget, og med stor viden og engagement fortalte han om godsets miljøbevidste satsning på at behandle restprodukter fra egen og andres produktion.

Anlægget opvarmes med eget flis, og møg fra kyllinger og køer og restprodukter fra ærter, kartofler og fisk er vigtige råvarer, som bliver behandlet. Ved hjælp af bakterier udvikles gasser, svarende til 6000 husholdningsenergiforbrug. Tørstoffet der er tilbage, bliver gødning på markerne.

Også besøget på Høj Stene i maj måtte dubleres pga stor søgning. Inden deltagerne giv turen langs Gudenåen med kig til fugle- og planteliv, fortalte Jørgen Glud om, hvordan han som lokal stenkunstner blev involveret i Moesgaard Museums projekt for at genskabe en skibssætning ved Gudenåen i Borre Skov.

Gamle optegninger havde vist, at skibssætningen skulle være der, som et tingsted der forsvandt, da man anlagde trækstien til Silkeborg. Da kilede man de store sten op til stenkister ved grøfter og vandløb, som man skulle passere. Frijsenborg Gods havde plantet skov på arealet, og tiden havde slettet alle spor. Men en dag var der et par arkæologer, der fandt de gamle optegnelser frem og fik lokaliseret stedet. Man besluttede at foretage nogle prøvegravninger og der fandt man noget spændende, som gjorde at man kunne datere det oprindelige anlæg til år ca. 450 og Moesgaard Museum besluttede at retablere stedet. Det vi så, er måske Jyllands første kongegrav, før Gorm den Gamle i Jellinge. Jørgen Glud var med til at rejse de sten, der udgør den store skibssætning. Hans motto er: "En sten kan altid fortælle en historie. En god sten kan fortælle mange" – og vi fik mange historier!

Pilgrimsvandring i samarbejde med Gjern-Skannerup Menighedsråd foregik 6. juni, hvor det er Gjern Natur, der står for at finde en passende rute i naturen.

Godt 40 personer deltog i vandringen, der startede med en lille gudstjeneste i Skannerup Kirke, før deltagerne begav sig ud på ruten, der gik ad golfbanestien mod Overholt. Her passerede man bl. a. Randershøj, før man kom til Lille Amerika og Gjern Ådal. Turen afsluttedes med varm kakao og bolle ved Sognehuset. Vandringsleder var pilgrimspræst Elisabeth Lidell.

Allerede få dage efter var der vandringstur igen, denne gang i samarbejde med Gjern Kultur- &

Idrætscenter. Med start fra kulturcentret begav de godt 50 deltagere sig mod stien til teglværksgrunden. Turen var baseret på en mulighed for en snak med de øvrige deltagere, men der var også mulighed for at nyde naturen undervejs. For de opmærksomme var der lejlighed til at spotte blåvinget pragtvandnymfer, da man krydsede Gjern Å. Videre kom man ad Nørbækvej til det åbne landskab. Her havde Herluf Rahr velvilligt stillet adgang til sin mark til rådighed, så man fik adgang ned til Nørbæk. Videre over engarealer og op til banestien, som man fulgte retur til Gjern. Vandringerne sluttede ved kulturhuset, hvor Bettina havde dækket op med kaffe og kagebord ved scenearealet bag huset og i anledningen af Gjern Naturs 10-års jubilæum var der sat fødselsdagslys i kagerne. En hyggelig måde at fejre jubilæet på.

Næste arrangement havde taget deltagerne lidt hjemmefra, da Poul Erik Thystrup viste os rundt på stierne ved Bryrup Langsø i begyndelsen af juli måned.

Med lidt omrokering af tidspunkt, så alle kunne nå hjem til fodboldkampen Danmark - England, lykkedes det at gennemføre turen med 34 deltagere.

Området domineres af knolden Grenen, og hele området er skabt i forbindelse med sidste istid. Området blev fredet i 1985 med det formål at sikre de geologiske, biologiske og landskabelige værdier. Poul Erik fortalte om, hvordan naturen i området plejes af Silkeborg Kommune i samarbejde med ejerne. Målet er at bevare det åbne og varierede landskab med grupper af eg og ene, samt forsøge at holde "Grenen" med omkringliggende arealer åbne og delvis lyngklædte. Plejeindgreb består typisk af rydning af selvsåede træer og buske, mens græssende dyr sørger for den vedligeholdende pleje, som det bl. a. kan ses ved "Grenen".

Der blev holdt en aktivitetsdag i Voel med forskellige indslag og her var Gjern Natur sponsor af 3 udtrukne gavekort med medlemskab til foreningen samt en pose med vildengblanding til udsåning i eller ved egen have med forhåbentlig et flot blomsterflor til sommer og mange insekter.

Godt 30 deltagere havde i august fornøjelsen af Jørgen Gluds rundvisning og fortælling om Ø Bakkers historie, geologiske tilblivelse samt om plantelivet i området.

Mens man vandrede rundt på hedearialet, var der mulighed for at nyde hedelyngen i fuldt flor. Desuden blomstrede klokkelyng visse steder, ligesom der var masser af næsten modne tyttebær at se i landskabet. Et enkelt sted var der også den femradede ulvefod at se.

I august havde vi en dejlig tur på Tange Sø – Ans - Tangeværket tur-retur i det skønneste vejr. Tilbage i klubhuset hyggede vi med vores medbragte kaffe. - 38 medlemmer deltog - helt gratis! En tur, der betinger medlemskab af foreningen.

Med ca ½ års forsinkelse blev den årlige generalforsamling afholdt i slutningen af august og efterfølgende holdt skoleleder ved Gjern Skole, Tine Sax et inspirerende foredrag om skolens og elevernes arbejde med FN's verdensmål. Tine fortalte bl. a. om, hvorledes eleverne kan sætte tingene i perspektiv i forhold til det helt nære i deres egen dagligdag, og hvorledes alt det, vi hver især gør, kommer til at betyde noget på det globale plan. En del af arbejdet bygger bl. a. på en tankegang og en bevidsthed om, at vi alle sammen kan være med til at gøre en forskel. Både børn og voksne skal tage ansvar for hinanden og for den verden, vi lever i.

I anledning af Gjern Naturs 10 års jubilæum, havde områdets skoler fået en pengegave, så de hver især kunne sende deres 5. klassers elever på en selvvalgt naturoplevelse mod at eleverne efterfølgende skulle lave små indlæg om deres oplevelser. Disse indlæg fra 3 af skolerne, blev præsenteret på generalforsamlingen.

Kun 3 skoler nåede af sende deres elever afsted, 2 var på Naturkraft ved Ringkøbing og en ved Vadehavscentret. De øvrige skoler fik lov at flytte oplevelsen til 2022.

På en flot sensommerdag i september blev der arbejdet flittigt i mosen med høgenæb, sav og sakse af de ca 20 deltagere, der ønskede at gøre en indsats. Der blev fjernet små birketræer, fyrretræer og tørstetræer i massevis. Deltagerne gik til arbejdet med gåpåmod og højt humør og i fællesskab lykkedes det at rydde en god del af mosen.

I den anden ende af mosen blev der arbejdet med motorsav, så her lykkedes det at få fjernet større træer. Det er derfor dejligt, at der nu er blevet fritlagt en endnu større del af porsemosen.

At arbejdet nytter, ses tydeligt i den hævede vandstand i mosen - noget der får de specielle planter i mosen til at stortrives. At det også kan give visse udfordringer mht at færdes i mosen, finder man ud af, når støvleskaftet ikke længere slår til og man dumper i et vandhul.

Arbejdet besværliggøres lidt at, at ikke alle skelmarkeringer er at finde i mosen, men med lidt detektivarbejde og lidt pejleri, lykkes det så nogenlunde at finde de enkelte matrikler.

I anledning af et ønsket salg af et skovareal, hvorigennem en del af den tidligere sti til Egedalsmosen gik, blev det nødvendigt at omlægge stien og det lykkedes at finde en passage ikke så langt fra den oprindelige, så der igen kunne blive adgang til Egedalsmosen fra Svostrupvej.

Omkring 50 deltagere var mødt op til indvielse af den nye adgangssti til Egedalsmosen fra Svostrupvej. Da Frederik, Vilma og Gregers i fællesskab havde klippet den "røde snor" ved stiens start, gik vi ind i Karen Glerups skov og fulgte i første omgang stien frem til en lysåbning, hvor Gjern Natur havde sørget for kaffe og kage. Herefter vandrede man ned ad bakken, forbi egekrat, til en rundtur i Egedalsmosen. Her var der mulighed for at se mosens forskellighed fra tæt skovklædt vådmose til den lysåbne del af mosen, hvor der vokser bl. a. klokkeling, hedelyng, blåbær, revling, mosebølle samt tranebær og 2 arter af den kødædende soldug. Undervejs på ruten fortalte Margaret lidt om mosen og om landskabet i det hele taget.

Stor tak til lodsejerne Karen og Mads & Karina for at stille arealer til rådighed, så der igen kunne etableres vejadgang fra Svostrupvej.

Der blev også i efteråret 2021 afholdt livestreaming i samarbejde med Århus universitet. Denne gang var emnerne Big Bang med professor i astronomi Steen Hannestad og Den inderste kerne, hvor forfatteren Lotte Kaa Andersen fortalte om sit research i forbindelse med en roman om den store danske forsker Inge Lehmann. Professor i Geofysik David Lundbek Andersen satte Inges Lehmanns forskning ind i en videnskabelig ramme, da hun var verdens bedste seismolog.

I november lykkedes det endeligt at afholde mødet om flere fugle og insekter i haven.

De godt 60 fremmødte, medlemmer som ikke-medlemmer, fik først en introduktion til Gjern Natur og til Gjern Naturs arbejde med at øge forekomsten af fugle og insekter i haver og på marker. Herefter holdt havearkitekt Laila Sølager et inspirerende foredrag om, hvordan man bedst opnåede dette ved at plante forskellige planter, træer og buske i sin egen have samt om, hvordan man placerede disse i forholdt til hinanden og resten af haven, så de dels gjorde bedst gavn, dels kunne hjælpe med at etablere en have, der var nem at passe.

De planter, der kunne finde vej til haven, var ikke bare pryplanter, men også grøntsager og fælles

for alle var, at de hver især skulle være med til at give tilstrækkeligt med føde til insekterne hele sæsonen igennem. Til gengæld kvitterede insekterne med bestøvning af planterne med det resultat, at man kunne have en blomsterrig have over en lang periode.

Med flere insekter i haven, var der også fødegrundlag for flere fuglearter og for et større antal af fugle.

Kend dit ukrudt: nogle af de arter, som man traditionelt betragter som ukrudt, var også gode som tiltrækningskraft for forskellige insekter, så lad det "gode" ukrudt stå og fjern kun det uønskede som f. eks. snerle, padderok og brombær.

Forskellige forslag til gemmesteder i haven for insekter og vand i haven blev også vendt, ligesom det ikke nødvendigvis er hele græsplænen, der skal slås, men i stedet give en mulighed for steder med langt græs som gemmesteder for insekterne.

Gjern Natur havde sørget for en lille pose med vildengfrøblanding til hver deltager, så man til sommer forhåbentlig kan have glæde af mange forskellige blomster i eller ved sin egen have, og dermed også flere insekter og fugle i området.

Det var lidt om aktiviteterne udadtil. Der er også gennem bestyrelsesarbejdet blevet udført opgaver bag kulisserne og i samarbejde med andre.

Først og fremmest kunne foreningen fejre sit 10 års jubilæum. Det blev som omtalt tidligere markeret med en gave til områdets skoler og halvdelen af skolerne har været på tur.

I samme forbindelse blev der bestilt en træskulptur af en trolde, denne skal opsættes et endnu ukendt sted i skoven i løbet af foråret/sommeren. Træet blev doneret af Ejvind Svejstrup, mange tak for det.

Da havemødet endnu engang måtte udsættes, blev der pakket frøposer til omkring 140 medlemmer, der i løbet af foråret har kunnet melde tilbage med ønske om såning af vildengblanding på egne arealer.

I Projekt Insektvold er der etableret flere insektvolde hos landmænd, ligesom der er etableret 2 volde på arealet foran Gjern Skole. 1. klasses eleverne var ivrige hjælpere, da frøene skulle sås.

Der er fældet træer ved Lille Troldhøj, så Tvillum kirke igen kan ses og der er kørt stabilgrus på p-pladsen ved Lille Troldhøj-stien og der er indkøbt flere bord/bænkesæt. Disse er blevet udskiftet med nogle af de tidligere opsatte, der er taget hjem til renovering og maling. Der er renoveret stier, klippet grene og græs og opsat flere "vandrerskilte" samt lavet ny stifolder, da stien til Egedalsmosen og Åshøjstien blev adskilt. Desuden er der sat små Gjern Natur-skilte på bord/bænkesættene efterhånden som de er skiftet ud. Der er opsat "Hund i snor-skilt" ved flere stier, da lodsejere, der lægger arealer til stier ikke kan være tjent med, at nogle glemmer, at deres hund skal være i snor.

M h.t. renovering af stier – et borde/bænkesæt i Fårvang tog sig en svømmetur og en betonklods er flere gange rykket op. Etablering af den nye Egedalssti har taget en del tid, både for bestyrelse og frivillige. Dels skulle ruten findes, dels skulle der fældes og ryddes, så færdsel var mulig, samt opsættes afmærkning.

I forbindelse med sti-arbejde og afsætning af vandreruter er der blevet indkøbt en lille handy trækvogn.

Gjern Natur har været involveret i møder omkring udvidelse af Eriksborg-bebyggelsen og inddragelse af Gjern Naturs sti til Grauballemandens fundsted. For øvrigt er det i 2022 70 år siden, Grauballemanden blev fundet, så det vil vi markere med en tur til mosen den 26.april.

Gjern Natur deltog i september i en workshop på Teglværksgrunden med etablering af insektvold. Søgte i februar kommunen om mulighed for at etablere volden ved p-pladsen, men da intet svar i september, blev volden flyttet op på toppen af bakken. I forbindelse med workshoppen blev der udarbejdet en folder, Naturen i Haven, som Gjern Natur har været medforfatter til.

Da Kjellerup Tidende ophørte sin virksomhed i området, lavede vi et samarbejde med Spar i Gjern og Brugsen i Fårvang omkring opsætning af standere med plakater. Det er bl. a her, I fremover vil kunne se vore flyers om kommende aktiviteter. De sendes også ud til medlemmer, men for de fleste aktiviteter gælder, at de også er åbne for ikke-medlemmer.

Gjern Natur modtog på sidste generalforsamling og igen i oktober et forslag om opkøb af jord til etablering af en skov. Forslaget er behandlet i bestyrelsen, der har afvist det med den begrundelse, at vi i Gjern Natur ud fra et såvel fagligt, økonomisk samt arbejdsmæssigt synspunkt får betydeligt mere natur for hver investeret krone ved det nuværende projekt insektvold og ved eventuelle andre naturbevarende projekter end ved opkøb af areal med efterfølgende plantning af en skov. I stedet vurderer vi i bestyrelsen, at det vil være mere attraktivt at opkøbe og bevare andre naturarealer. Vi har på nuværende tidspunkt kontakt til en lodsejer, som måske med tiden er interesseret i at afhænde et naturareal til Gjern Natur. Det arbejdes der videre med.

Der er ved at blive lavet en video om frivilligt arbejde i Egedalsmosen. Videoen skulle præsentere, hvorledes kommuner og frivillige kunne arbejde sammen om naturprojekter.

Der er tegnet forsikring for foreningens medlemmer, når de deltager i frivilligt arbejde som f. eks. rydning i Egedalsmosen.

Tak til alle vore medlemmer for opbakning til foreningen i årets løb, både til vore arrangementer og som frivillige hjælpere, tak til lodsejere for godt samarbejde omkring stiforløb og adgangsforhold og tak til bestyrelsen for et godt og konstruktivt samarbejde.